

Arvokas, ammatillinen kohtaaminen hoitotyössä

28.3.2024

Arvokkaan, ammatillisen kohtaamisen osaamista tarvitaan yhä enemmän hoitotyössä, koska nyky-yhteiskunnassa yhä useampi ihminen kärsii kohtaamattomuudesta. Kohtaamattomuuden riskiä lisäävät organisaatioiden aiheuttamat suorituspaineet, tehokkuuden ja tuloksellisuuden arvostaminen sekä voimakas tarve menestyä. Voidaan todeta, että ihmisen arvostaminen on liian usein sidoksissa pystyvyyteen, tehokkuuteen, täydellisyyteen ja äärimmäiseen venymiseen. Riittämättömyyden tunne uhkaa monia ja tästä seurauksena saattaa olla stressaantuminen, uupuminen ja mielenterveyden horjuminen.

Taito kohdata toinen ihminen arvokkaasti korostuu erityisesti hoitotyössä, sillä ihmiset kaipaavat kaikkein eniten nähdyksi, kuulluksi, hyväksytyksi ja ymmärretyksi tulemista sekä rinnalla kulkijaa. Olennaista on muistaa, että kukaan ei halua tulla kohdatuksi tiettyä sairautta sairastavana potilastapauksena, vaan kokonaisvaltaisesti yksilönä. Ihminen on tärkeä nostaa esiin sairauden oireiden takaa.

Kohtaamisen kompetenssit

Arvokas, ammatillinen kohtaaminen hoitotyössä edellyttää hyviä tunneälytaitoja, vuorovaikutustaitoja, sosiaalista osaamista ja tilannetietoisuutta. Potilaan tilanteen tunnistaminen ja hänen kokemustensa tavoittaminen edellyttää taitoa olla läsnä, kuunnella ja rohkaista. Kohtaamisen on hyvä rakentua dialogiksi, jossa jaetaan yhteistä oivallusta ja ymmärrystä. Dialogia voidaan määritellä myös ajatusten selvittämisenä ja yhteisenä tiedonvirtana. Saavalaisen (1999) mukaan dialogi mahdollistaa toisen ihmisen ymmärtämisen ja jaetun asiantuntijuuden tilanteesta. Potilas tarvitsee hoitajaa myös peilinä, jonka kautta hän voi peilata ajatuksiaan ja kokemuksiaan.

Arvostava ja kunnioittava kohtaaminen edistää hoitosuhteen luottamuksellisuutta, jolloin potilas uskaltaa epävarmuudestaan huolimatta kertoa tarpeistaan, huolistaan ja peloistaan hoitajalle. Arvokas kohtaaminen edellyttää sekä ajan että tilan antamista potilaalle. Rauhallisuus tilanteessa edistää potilaan tunnetta siitä, että hoitaja on aidosti kiinnostunut hänen tilanteestaan ja haluaa auttaa häntä selviytymään. Tämä edistää potilaan luottamusta omiin voimavaroihinsa ja pystyvyyteensä. Arvokkaan kohtaamisen kautta edistetään myös potilaan eheyttä, tasapainoa ja riippumattomuutta.

Arvokas, ammatillinen kohtaaminen sisältää myös ymmärryksen potilaan koherenssin tunteen, resilienssin ja elämäntilanteen hallinnan tukemisesta. Tämä lisää potilaan tunnetta tilanteen loogisuudesta ja johdonmukaisuudesta. Myös tilanteen hallintakyky paranee ja potilas alkaa luottaa paremmin selviytymiseensä. Koherenssin tunteen vahvistuminen sisältää myös elämän kokemisen mielekkäänä. Tämä voi edistää potilaan elämänhalua, toiveikkuutta ja uskoa paranemiseen.

Potilaan ja hänen perheenjäsentensä holistinen kohtaaminen

Potilas voi kantaa mukanaan raskasta huolitaakkaa ja kokea epävarmuutta uudessa tilanteessa. Hän voi myös kokea häpeää ja syyllisyyttä sairastumisestaan. Lisäksi hän voi pelätä leimautuvansa sairauden maineen vuoksi. Koska hoitaja ei voi tietää, millainen kokemushistoria potilaalla on mukanaan, hän voi hyödyntää potilaan kohtaamisessa traumasensitiivistä työotetta, joka Koivulan ja Nymanin (2020) mukaan sisältää seuraavat arvot: turvallisuus, luottamuksellisuus ja läpinäkyvyys, valinnanvapaus ja valinnanmahdollisuuksien tarjoaminen, yhteistyö sekä valtaistuminen ja voimavaralähtöisyys.

Arvokas, ammatillinen ja eettisesti korkealaatuinen kohtaaminen hoitotyössä sisältää myös potilaan ja hänen perheenjäsentensä perhedynamiikan huomioinnin. On tärkeää pohtia, miten perhedynamiikka vaikuttaa potilaan hoitomotivaatioon, hoitoon sitoutumiseen, hoitomyöntyvyyteen ja hoitosyyllisyyteen. Näillä seikoilla on vaikutusta potilaan saaman hoidon ja hänen toteuttamansa omahoidon tuloksiin. Uskaltaako tai voiko potilas kertoa sairaudesta perheenjäsenilleen? Voiko hoitaja ottaa sairauden puheeksi perheen läsnä ollessa? Miten sairaudesta voidaan puhua? Hoitaja voi toimia ikään kuin katalysaattorina tilanteessa edistäen potilaan selviytymistä ja hyvinvointia arvokkaan kohtaamisen, rohkaisevan reflektion ja dialogin kautta sekä antamalla voimavaraistavaa ohjausta ja rohkaisemalla potilaan ja hänen perheenjäsentensä keskusteluun osallistumista. Tämä edellyttää hoitajalta hyviä tunneälytaitoja, empatiakykyä, hienotunteisuutta, myötätuntoisuutta ja aitoa läsnäoloa tilanteessa.

Mari Salminen-Tuomaala
TtT, dosentti, yliopettaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

mari.salminen-tuomaala@app-staging.seamk.hion.dev**Lähteet**

Koivula, A-K., & Nyman, A. (2020). Traumainformoidun työn perusteita. https://lehti.app-staging.seamk.hion.dev/hyvinvointi-ja-luovuus/traumainformoidun-tyon-perusteita/

Saavalainen, M. (1999). Käsiteanalyysi: Dialogisuus. Perheterapia 2, 39-51.